

PETR JARCHOVSKÝ

Zahradnictví

RODINNÝ PŘÍTEL

DEZERTÉR

NÁPADNÍK

ČÁST PRVNÍ
RODINNÝ PŘÍTEL

9

ČÁST DRUHÁ
DEZERTÉR

115

ČÁST TŘETÍ
NÁPADNÍK

211

SLOVO AUTORA

307

ČÁST
PRVNÍ
RODINNÝ
PŘÍTEL

VÁNOCE 1944

- 1 Vychází slunce. Blankytně modrá obloha je na východě rumělkově červená a pomalu zlátne. Ocelové pásy předělují kokpit bombardéru. Ohromný, ocelově šedý letoun, Flying Fortress, Létařící pevnost, bombardér Royal Air Force má křídla opatřená čtyřmi vrtulovými motory, na kormidle kruhový znak a čísla bojového svazu. Motory temně hučí.

Po stranách se objevují další a další letouny. Udržují formaci. Letí nad oblaky, které dole pod nimi tvoří hustou, načechranou bělavou vatu. Letouny zahajují sestup. Noří se do běloby mraků. V lesklém rybím břichu stroje se otevře pumovnice a z ní namísto pum vylétne mračno stříbrných, lesknoucích se staniolových pásků.

Letadlo mizí a myriády stříbrných proužků mihotavě víří v povětrí. Hučení motorů zaniká v drásavém zvuku protiletdecké sirény.

Na zimní Prahu se z oblohy zatažené nízkou oblačností snáší stříbrný déšť aluminiových proužků, které slouží k rušení signálů německých protiletadlových radarů. Padají na sedlové střechy činžovních domů, do liduprázdných ulic, dvorů a městských parků.

- 2 Sklep je osvětlený pouze nouzovým světlem. Od země po nízký strop stojí regály se zavařeninami, nakládanými okurkami, vajíčky a masem a také zaprášené láhve s domácím vínem a ovocnými sirupy. Podél stěn jsou v řadách nad sebou vyrovnané lísky se zimními jablky a ořechy. Skromné válečné zásoby.

Mezi kompoty v zavařovacích sklenicích trčí živá husí hlava. Husa sedí v dřevěné bedýnce a jen dlouhý krk a hlava s oranžovým zobákem jí kouká ven. V jednom semknutém hloučku jako myši v hnízdě, vedle hromady brambor a uhlí, se choulí tři mladé ženy,

Vilma, Bedřiška a Ela – tři sestry Brünnerovy a s nimi dvě šestileté děti: Vilmina dcera Danuška a Elin syn Karlík.

Vilma je něžně vyhlížející blondýnka s mírně kučeravými vlasy a modrýma očima, Bedřiška je bruneta s energií sufražetky a Ela dobromyslná boubelka s kulatými brýlemi na nose. Vilma a Ela tisknou v náručí své děti, bezdětná Bedřiška hladí černou kočku Šmudlu. Všichni naslouchají burácení leteckých motorů kdesi vysoko nad střechou jejich domku. Jak rachot motorů slábně, ozve se jiný znepokojivý zvuk – jakési chrčivé sípání. Husa uvězněná v dřevěné posadě větší krk, přivírá oči a ztěžka dýchá. Tři ženy a dvě děti ji obklopi.

Danuška husu pohladí.

„Už se neboj, husičko, letadla jsou pryč.“

„Co je jí?“ ptá se Karlík.

„Asi je nemocná.“

Danuška se obrátí k Vilmě: „Řekneme Jirkovi, je přece doktor.“

„No jo, ale lidskej doktor, ty huso,“ opáčí Karlík a plácne se do čela.

Ela ho napomene: „Kájo!“

Zvenčí se ozve siréna odhlašující letecký poplach. Teta Bedřiška se pokusí odvést pozornost dětí od nemocného ptáka.

„Mohli byste jít ven nasbírat stříbro. Je tam toho určitě zase všude plno. Ozdobíme si stromeček.“

Děti její nápad zaujme. Zapomenou na sípající husu a vybíhají ze sklepa.

Letecký poplach skončil a děti z periferních domků vybíhají na sněhem poprášenou louku, která vroubí celou jednu stranu Karafiátové ulice na pražském Zahradním Městě. Ulice je z jedné strany zastavěná skromnými patrovými domky s předzahrádkami a malými zahradami vzadu. Její druhý břeh se otevírá do louky s několika stromy a lavičkami.

Dům, kde bydlí tři sestry Brünnerovy s dětmi, stojí na jednom konci Karafiátové ulice. Na jejím druhém konci se rýsuje silueta Michelinovy fabriky na výrobu pneumatik. Je obehnaná dřevěným plotem polepeným plakáty. Továrna je strategicky významný podnik, hlídá ho německá vojenská hlídka, staří záložníci ve vojenských kabátech a puškami na rameni. Z vojáků nejde strach. Mají války plné zuby, kouří cigarety a usmívají se na děti pobíhající po zasněžené louce.

3

Nejen Karlík a Danuška, ale i další děti z domků běhají po louce a sbírají stříbrné lesklé pásky, které se snesly z nebe a třepetají se vpletené do drátů nízkých plotů a v korunách holých jabloní, pokrývají střechy domků a trávníky všude kolem.

Ke skupince dětí se přimotá Boukal, obézní kluk ze sousedství. Drží v rukou otevřenou krabici s vánočním cukrovím. Věnečky a pusinky vypadají lákavě.

„Máma vám tady posílá nějaký cukroví.“

Děti stojí a dívají se na kluka. Nikdo si nevezme. Tedy – jedno malé dítě by si rádo vzalo, ale starší sourozenec ho zadrží.

„My si od vás nic nesmíme brát, Boukale, protože jste kolaboranti!“ ozve se Danuška.

Kluk zrudne.

„To není pravda!“

„Je to pravda! Strčte si to svoje cukroví do zadku!“ přidá se Karlík.

„Až se naši tátové vrátěj z kriminálu, tak s tvým tátou zatočej!“

„Jdeme, nechte ho bejt!“

Hlouček dětí se rozběhne po louce a kluk zůstane se svojí krabicí sám. Nikdo mu už nevěnuje pozornost a on se truchlivě pustí do cukroví.

4 Ve sklepě stojí Bedřiška, Vilma a Ela nad husou jako tři sudičky. Ela k ní přiklekne.

„Doufala jsem, že ještě tak měsíc vydrží.“

„Musíme to udělat hned, jinak chcípne a celá ta námaha s ní bude zbytečná,“ podívá se na sestry Bedřiška.

„No na mě se nekoukej! Já nemůžu vidět krev!“ protestuje Ela. Postaví se. „Ale přinesu vám nůž.“

Vyběhne po schodech nahoru. Teď přičapne k huse Bedřiška a hladí ji prsty na krku a hlavě.

„Tohle nebyl žádný život, půl roku ve sklepě, ve tmě. Kdyby nám ji tenkrát Jirka nepřines, kdyby kvůli ní tak neriskoval, klidně bych si to sádlo a játra a maso odpustila.“

„Vždycky, když jsem ji šla krmit, a ona tu v tý bedně tak seděla a kejhala, připomněla mi Jindru a Otíka,“ povzdechne si Vilma.

„On je Hitler taky proti nelidskému mučení zvířel! A protože je to vyhlášený humanista a vegetarián, trestá takový týrán zvěřák smrtí. Buďme rády, že odsud ten pták konečně zmizí.“

Vilma pohlédne na sestru.
„Nepočkáme s tím radši na Jirku?“
Husa přivírá oči a sípe.
„To by taky mohlo bejt pozdě.“
Po schodech do sklepa přichází Ela s velkým kuchyňským nožem. Podá ho Bedřišce, potom se schová za ohyb schodiště a čeká, oči křečovitě zavřené, dlaně na uších, aby nic neviděla a nic neslyšela.
Bedřiška ozbrojená kudlou se nakloní nad bedýnku s husou.
„Víte vůbec někdo, jak se to dělá? Sakra, já jsem kadeřnice a ne řezník!“
„Já jsem taky kadeřnice!“ hlásí se hned jedním hlasem Vilma s Elou.
Bedřiška rozhodí paže.
„Já hlavy češu, ne řezu!“
Vilma si zakryje oči. Ela z úkrytu za schodištěm volá: „Už to je?“
„Podržiš jí tu hlavu?“ šeptne Bedřiška k Vilmě, jako by nechtěla zvíře vyděsit. Vystraší ale sestru.
„Podržet hlavu?“
Bedřiška spustí ruku s nožem podél těla.
„Sakra...“
Sáhne do kapsy zástěry a vytáhne krabičku cigaret. Zapálí si a vyfoukne dým.
„Já na to nemám...“
Sípání husy zesílí. Vilma sebere odvahu.
„Půjč mi to.“
Bedřiška jí podá nůž. Vilma chvíli stojí nad nešťastnou husou a pak se zapotácí. Skácí se i s nožem sestře do náruče. Ta ji zachytí a nůž upadne na podlahu.
Za ohybem schodiště se ozve Ela: „Už to je?“
Bedřiška zvolá: „Co tam pořád vykukuješ? Co tam vykukuješ? Pojď mi s ní pomoci, sakra!“
„Nejdu! Nemůžu vidět krev! Omdlím!“
Bedřiška si sedne na zem, položí si Vilminu kučeravou blond hlavu do klína.
„No to je bezvadný! Přines aspoň mokrej šnuptychl!“ houkne na Elu.
Snaží se sestru křísit jemným popleskáváním po tvářích.
„Minko! Míno, slyšíš? Prober se!“

Konečně Vilma otevře modré oči a zamrká.
„Co se stalo?“
„Jenom jsi nám tu omdlela.“
Ela k sestrám přičapne s namočeným kapesníkem a přiloží ho Vilmě na čelo.
„Zdalo se mi, že tu je Jindra,“ řekne Vilma. „Chtěl mi něco říct, ale neslyšela jsem ho.“
Bedřiška si povzdychne. Vypadá najednou vyčerpaně. Kouká na husu ve škatuli, hlavu sestry v klíně, hladí jí vlasy na čele.
Ela se k nim posadí.
„Mně se o Otíkovi zdá každou noc.“
Bedřiška vrhne na Elu rychlý pohled, jako by řekla něco nevhodného. Ela hned zmlkne. Vilma zavře oči:
„Volal na mě, byl tam ale hroznej randál. Otevíral ústa, ale nebylo nic slyšet. Co mi chtěl říct?“
„Že to všechno už brzo skončí,“ uzavře Bedřiška a odhrne Vilmě z čela pramen blond vlasů. Vtom Ela zbledne.
„Proboha, co je to?“
Na Vilmině čele se objevily červené šmouhy od krve. Bedřiška se podívá na svoji dlaň, kterou Vilmu hladila. Když se snažila zachytit omdlévající sestru, řízla se o nůž:
„No to je výborný, namísto pitomý husy se tady navzájem podřežeme samy!“
„Říkala jsem, že nemůžu vidět krev...“, zanaříká Ela a skládá se k sestrám na zem.
Bedřiška jí přioplácne mokrý kapesník na obličej.
„Opovaž se omdlít!“

- 5 Danuška i Karlík už mají kapsy plné třpytivých hliníkových proužků. Oba běží s pokladem k brance jejich domu, kde právě zastavila sanitka. Z vozu vystupuje Jiří s doktorskou brašnou přehozenou přes rameno a s velkým koženým kufrem. Doktor Jiří Erben je sympatický čtyřicátník s výraznými očima, mírně prošedivělými skráněmi a brýlemi na nose. Saniták mu pomáhá se stromečkem ovázaným motouzem. Opře ho o plot.
„Veselé Vánoce. Pozdravujte ode mě vaši paní. A děkuju vám!“
loučí se s ním Jiří.

- 1 Vepředu: Ela (Gabriela Míčová), Karlík (Samuel Budiman),
Danuška (Josefína Marková), Vilma (Anna Geislerová)
Vzadu: Bedřiška (Klára Melišková), Jiří (Ondřej Sokol)
- 2 Jiří (Ondřej Sokol), Vilma (Anna Geislerová)
- 3 Jiří (Ondřej Sokol), Jindřich (Martin Finger)
- 4 Jiří (Ondřej Sokol)
- 5 Vilma (Anna Geislerová)
- 6 Vilma (Anna Geislerová), Danuška (Josefína Marková)
- 7 Miloš (David Novotný), Danuška (Josefína Marková),
Karlík (Samuel Budiman), Jiřinka (Johana Suchá)
- 8 Jiří (Ondřej Sokol)

2

3

Z RODINNÉHO ARCHIVU PETRA JARCHOVSKÉHO

- 1 Den, kdy se Jindřich vrátil, květen 1945
- 2 Danuška a Karlík, 1943
- 3 Daniela, Karlík a Jindřiška, 1949
- 4 Daniela, 1956
- 5 Vilma, 193?
- 6 Jindřich, 1947
- 7 Vilma, Bedřiška a Ela, 192?
- 8 Mirek a Daniela, 1959
- 9 Vilma, Daniela, Jindřich a Jindřiška, 1949

